

Jak na GPG z pohledu makroekonomie

Analýza makroekonomických dopadů
Gender Pay Gap v ČR

Hlavní závěry analýzy

Projekt 22 % K ROVNOSTI
Ministerstva práce a sociálních věcí

Jazyková korektura: Mgr. et MgA. Alena Orten
Návrh obálky, grafické zpracování a sazba: Kateřina Jelínková
Použitý obrázek: www.freepik.com

Tato publikace vznikla v rámci projektu „Rovnost žen a mužů na trhu práce se zaměřením na (ne)rovné odměňování žen a mužů“ (reg. č. CZ.03.1.51/0.0/0.0/15_009/0003702) financovaného z Evropského strukturálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Cíl studie

Cílem studie, která vznikla v rámci veřejné zakázky „Analýza makroekonomických dopadů Gender Pay Gap v ČR – 22 % K ROVNOSTI“ pro Ministerstvo práce a sociálních věcí, je **posouzení makroekonomických dopadů snížení GPG v České republice**.

Rozdíl v odměňování žen a mužů (dále označován GPG, z angl. Gender Pay Gap) dosahoval v roce 2019 podle dat Českého statistického úřadu v České republice hodnoty **18,8 %** ve vyjádření v průměrných mzdách.

V mezinárodním srovnání jde o jeden z nejvyšších rozdílů v rámci Evropské unie (podle dat Eurostatu za rok 2018 dosahoval rozdíl v odměňování 20,1 %). Rozdíly v odměňování žen a mužů mají řadu negativních vlivů nejen na samotné ženy, ale i na ekonomiku jako celek.

V ČR byla dosud publikována řada studií zkoumajících separátně český trh práce a vliv genderových nerovností zejména na zaměstnanost žen, avšak komplexní analýza makroekonomických dopadů nebyla dosud zpracována. Cílem této studie je tak zaplnit tuto mezeru a **namodelovat makroekonomické dopady možných scénářů redukce či eliminace GPG v ČR¹**, a to jak bezprostředně, tak i případně do roku 2030.

Studie se tak zabývá otázkou genderových nerovností na trhu práce jako systémovým problémem, který ovlivňuje ekonomiku jako celek, a tedy zprostředkovaně i každého jednotlivce. Stejně tak řešení této oblasti musí mít systémovou povahu. Závěry studie jsou využitelné celou řadou aktérů a akterek, mimo jiné i pro odbornou diskuzi, rozhodování o efektivním způsobu snižování rozdílů v odměňování a tvorbu nelegislativních a legislativních opatření ke snižování nerovností na trhu práce.

Výsledky modelace jsou srovnány s výsledky existujících zahraničních studií a analýz. Na závěr jsou vybrané a blíže popsane scénáře redukce GPG, resp. zvýšení zaměstnanosti žen s nejvíce pozitivními dopady na českou ekonomiku.

Shrnutí zásadního tvrzení většiny analyzovaných studií

Existující studie a analýzy zkoumají buď přímý efekt rovnosti žen a mužů na ekonomický růst prostřednictvím hodnoty lidského kapitálu a jeho vlivu na produktivitu a růst, nebo nepřímý efekt v podobě pozitivních externalit generovaných rovnějším zastoupením obou pohlaví při rozhodování v domácnosti, včetně vyšší míry plodnosti, vyššího vzdělání dětí a rozdělení příjmů domácnosti, tj. proměnných, které mohou mít vliv na ekonomický růst. Obecně téměř všechny dosud zpracované zahraniční empirické studie² došly k závěru, že **genderová nerovnost má negativní vliv na ekonomický růst**. Řada studií tvrdí, že jak na úrovni jednotlivých zemí, tak na mezinárodní úrovni či úrovni EU, **dochází při vyšším zapojení žen na trhu práce k růstu (popř. rychlejšímu růstu) HDP a HDP na osobu a to zejména vlivem zvýšení celkové zaměstnanosti**.

Z dosud zpracovaných zahraničních studií vyplývají zejména následující negativní vlivy GPG na ekonomiku:

- **Nižší zapojení žen na trhu práce vedoucí ke snížení HDP** – Mzdová diskriminace odráží ženy od účasti na trhu práce a snižuje HDP na obyvatele. V rámci studií bylo např. odhadnuto, že 50 % nárůst rozdílu mezd mezi muži a ženami vede ke snížení příjmu na hlavu o 25 %.

¹ Scénáře byly definované ze strany MPSV.

² Blíže k rešerši literatury viz kapitola 2 Přehled a shrnutí dosavadního výzkumu k makroekonomickým dopadům GPG studie „Analýza makroekonomických dopadů Gender Pay Gap v ČR – 22% K ROVNOSTI“.

- **Negativní vliv na státní rozpočet vlivem nižšího výběru daní a pojistného a vyššího objemu sociálních transferů** v důsledku nižších mezd a nižší zaměstnanosti žen.
- **Nižší produktivita** – V důsledku nerovnosti ve vzdělání a přístupu k zaměstnání může dojít ke snížení průměrných schopností zaměstnanců a zaměstnankyň, kdy některým schopnějším ženám není umožněn přístup k práci ve prospěch některých méně schopných mužů. Toto omezení může vést k nižší efektivitě přerozdělení zdrojů a následně k celkové nižší produktivitě.³
- **Vyšší míra ohrožení žen příjmovou chudobou** – v ČR se příjmová chudoba týká daleko více žen než mužů. Vzhledem k tomu, že průměrný důchod žen v roce 2018 dosahoval přibližně hranice příjmové chudoby, je u českých důchodkyň míra chudoby vysoká.

Ekonomické dopady GPG

Základní vstupní informací této studie je identifikace GPG. Dle dat ČSÚ byl GPG na úrovni celé české ekonomiky podle průměrných mezd žen a mužů ve výši 18,8 % v roce 2019.

Podle ekonomické literatury⁴ přináší snížení GPG řadu pozitivních dopadů na HDP a veřejné rozpočty, mezi které patří zejména:

- **Zvýšení účasti žen na trhu práce** – snížením mzdové diskriminace a zvýšením mzdy žen dojde ke zvýšení zaměstnanosti žen.
- **Zvýšení plodnosti** – V zemích, kde je pro ženy relativně snadné pracovat a mít děti, bývá zaměstnanost a plodnost žen vyšší. Mezi zaměstnaností a plodností je v zemích EU pozitivní korelace. Z dlouhodobého hlediska má vyšší plodnost vzhledem k nárůstu počtu ekonomicky aktivních obyvatel pozitivní vliv na HDP.
- **Zvýšení objemu investic do zdraví a vzdělávání dětí** – Vyšší účast žen na trhu práce zvyšuje jejich podíl na výdajích v domácnosti, což má pozitivní dopad na lidský kapitál dětí, protože ženy oproti mužům mají tendenci utrácet více svých příjmů za vzdělávání a zdraví svých dětí, což může následně také dlouhodobě ovlivnit ekonomický vývoj.
- **Zvýšení míry úspor** – Ženy mají vyšší tendenci spořit. Vyšší mzdy žen tedy zvyšují míru úspor. Tyto úspory se zase mohou přenést prostřednictvím finančního sektoru do firem a podpořit nové investice. Např. bylo odhadnuto, že zvýšení podílu ženských mezd o 1 % zvyšuje celkovou míru úspor o 0,25 % HDP.
- **Zvýšení HDP** – Uvedené dopady mají zpravidla pozitivní dopad na HDP, zejména ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Velmi ojediněle se objevuje názor, že snížení GPG v krátkodobém horizontu snižuje ekonomický růst. Toto však platí pouze v exportně orientovaných, poloprůmyslových zemích, ve kterých jsou ve vývozních odvětvích zaměstnány primárně ženy (snížení GPG vede k růstu mezd žen a tedy k poklesu konkurenceschopnosti vývozního zboží na mezinárodním trhu).
- **Pozitivní dopad na veřejné finance** – Vyšší účast žen na trhu práce zvyšuje veřejné příjmy prostřednictvím zvýšení příjmů z daní z příjmu i nepřímých daní a sociálních odvodů a snížením objemu výdajů spojených s nezaměstnaností. Dle analýzy Evropské komise⁵ by při zvýšení HDP došlo k více než proporcionálnímu zvýšení příjmů z daní fyzických a právnických osob, méně než proporcionálnímu zvýšení objemu příspěvků na sociální pojištění a proporcionálnímu zvýšení příjmů z nepřímých daní. Rovněž by došlo k výrazně více než proporcionálnímu snížení výdajů spojených s nezaměstnaností. Celkově by mělo zvýšení HDP o 1 % způsobit pokles poměru deficitu vládního sektoru vůči HDP o 0,395 %.

³ V ČR se neprojevují výrazně rozdíly v přístupu ke vzdělání, ale zejména v rozdělení žen a mužů dle oborů a kariérním postupu.

⁴ Viz kapitola 6: Seznam použitých zdrojů a literatury ve studii „Analýza makroekonomických dopadů Gender Pay Gap v ČR – 22 % K ROVNOSTI“.

⁵ European Commission, 2018. Recent developments in the fiscal surveillance framework, Report on Public Finances in EMU 2018, 35-70.

Modelování odhadů budoucího vývoje

K simulaci dopadů změn v GPG byl použit **strukturální model české ekonomiky⁶ sledující všechny důležité vazby v ekonomice**. Strukturální model byl zvolen proto, aby byly zjevné transmisní mechanismy, kterými změny v GPG ovlivňují HDP, zaměstnanost, veřejné rozpočty a další ekonomické veličiny⁷.

Model **nemá ambici předpovídat budoucí vývoj ekonomiky** a byl sestaven tak, aby modelované dopady změn v GPG **byly nezávislé na pozici ekonomiky v hospodářském cyklu** (tj. jestli je ekonomika právě v recesi nebo v expanzi). Model **nezahrnuje nefinanční přínosy snižování nerovností na trhu práce** (např. zvýšení produktivity, investic do lidského kapitálu atd. viz výše), **snížení objemu sociálních transferů** (podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky pro nízkopříjmové ženy, např. matky samoživitelky atd.), **snížení míry chudoby u žen a snížení rozdílů v důchodech**. Model také **nezahrnuje externí sektor**, a tedy neumožňuje kvantifikaci možného snížení konkurenceschopnosti českých firem v důsledku zvýšených mzdových nákladů.

Nerovné příležitosti žen a mužů na trhu práce je možné adresovat několika způsoby, a to zejména:

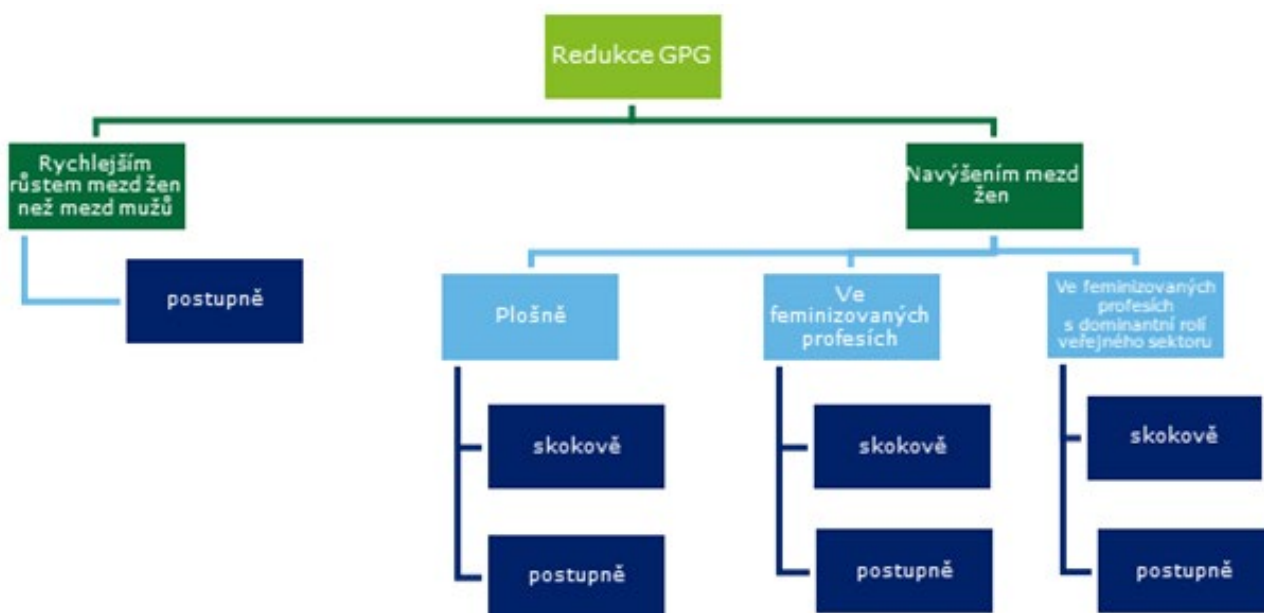
- Snižováním GPG:
 - Rychlejším růstem mezd žen než mezd mužů (zachování konstantních mzdových nákladů)
 - Zvýšením mezd žen – modelováno bylo plošné zvýšení mezd žen, zvýšení mezd ve feminizovaných profesích a zvýšení mezd ve feminizovaných profesích s dominantní rolí veřejného sektoru. Navýšení mezd žen zvýší mzdové náklady firem, které se se zvýšenými mzdovými náklady vyrovnají buďto zvýšením cen nebo omezením firemních investic nebo kombinací obou způsobů.
- Zvýšením zaměstnanosti žen

V rámci uvedeného modelu byly modelovány **různé scénáře snížení GPG a navýšení zaměstnanosti žen**. Jednotlivé scénáře definované ze strany MPSV byly dále upřesněny a rozpracovány do variant.

První skupinou scénářů je **redukce GPG** různě rychle (skokově, postupně), s různou intenzitou (úplná eliminace, částečná redukce) a různým způsobem (navýšením mezd žen, rychlejším růstem mezd žen při pomalejším růstu mezd mužů). Zároveň v žádném ze scénářů mzdy mužů absolutně neklesají, jen v některých scénářích rostou pomaleji, a naopak mzdy žen o to rychleji. Schéma níže zobrazuje jednotlivé scénáře redukce GPG.

⁶ Jedná se o model ekonomického růstu, který je uzpůsoben tak, aby mohl modelovat genderové aspekty na trhu práce a jejich makroekonomický dopad. Tento model ve zjednodušené podobě zachycuje vybrané důležité vazby v ekonomice a ilustruje makroekonomické dopady změny GPG. Makroekonomický model je podrobně popsán v kapitole 4.1 Popis makroekonomického modelu v Závěrečné zprávě „Analýza makroekonomických dopadů Gender Pay Gap v ČR – 22% K ROVNOSTI“.

⁷ Renta kapitálu, spotřeba domácností, investice, kapitálová zásoba, index spotřebitelských cen, deflátor HDP, mzdy žen a mužů, odpracované hodiny žen a mužů, GPG, celkové mzdové náklady, jednotkové mzdové náklady.

V rámci těchto scénářů byly uvažovány následující dynamizace:

Redukce GPG rychlejším růstem mezd žen než mezd mužů:

- Eliminace GPG
- Snížení GPG na průměr EU
- Snížení GPG o 25 %, 33 % a 50 %
- Ženy pobírají stejnou mzdu jako muži se stejnými charakteristikami (eliminace nevysvětlené části GPG)

Redukce GPG zvýšením mezd žen plošně:

- Eliminace GPG
- Snížení GPG na průměr EU
- Snížení GPG o 25 %, 33 % a 50 %
- Ženy pobírají stejnou mzdu jako muži se stejnými charakteristikami (eliminace nevysvětlené části GPG)

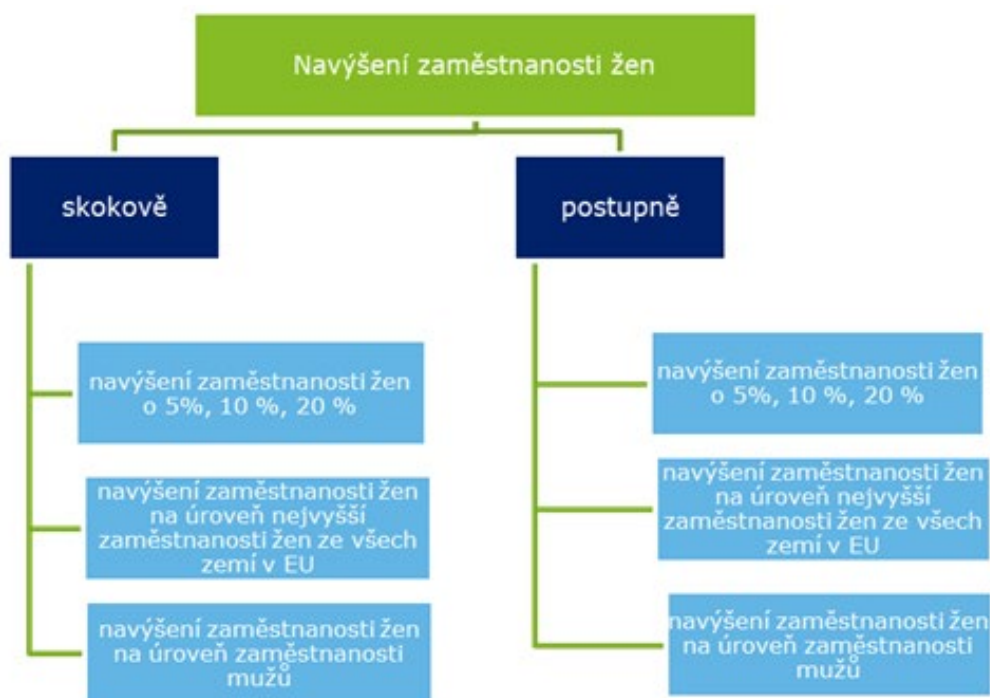
Redukce GPG zvýšením mezd ve feminizovaných profesích a ve feminizovaných profesích s dominantní rolí veřejného sektoru:

- Navýšení mezd na průměrnou mzdu
- Navýšení mezd na průměrnou mzdu v mužských odvětvích
- Navýšení mezd o 5 %, 10 % a 20 %

Ve scénářích, ve kterých se redukuje GPG navýšením mezd žen, jsou dále zkoumány varianty, jakým způsobem se firmy vyrovnají se zvýšenými mzdovými náklady. Byly identifikovány 3 způsoby:

- Omezením firemních investic (při zachování stejných cen)
- Navýšením cen svých výrobků a přenesením nákladů na spotřebitele (při zachování stejných investic)
- Kombinací obou způsobů – částečným omezením investic a částečným navýšením cen.

Dále byly modelovány různé scénáře navýšení zaměstnanosti žen. Zvýšení zaměstnanosti má v různých scénářích různou dynamiku a různou intenzitu, viz schéma níže.

Makroekonomické dopady snížení GPG a navýšení zaměstnanosti žen v jednotlivých scénářích jsou vždy porovnány se základním referenčním scénářem, což je scénář, ve kterém zůstává GPG na poslední známé úrovni po celou dobu simulace (tj. 18,8 % v roce 2019 dle údajů ČSÚ). Makroekonomické veličiny jsou simulovány do roku 2030. Dopady jednotlivých scénářů jsou sledovány a vyjádřeny v procentním rozdílu makroekonomických veličin - HDP, zaměstnanosti a příjmů veřejných rozpočtů - vůči referenčnímu scénáři.

Závěry scénářů

Provedené simulace ukazují, že oba způsoby snižování nerovností na trhu práce (snižování GPG i navýšování zaměstnanosti žen) mohou mít pozitivní makroekonomické dopady.

Všechny scénáře redukce GPG mají krátkodobě pozitivní ekonomické dopady. Ve všech scénářích redukce GPG dochází k nárůstu celkové zaměstnanosti oproti referenčnímu scénáři. Je tomu tak proto, že ženy jsou citlivější na změny v odměňování než muži. Jejich zaměstnanost se tedy zvýší relativně více, než se sníží zaměstnanost mužů. Ve scénářích, kde se zvyšují mzdy žen rychleji a mzdy mužů stejně rychle jako v referenčním scénáři, se zaměstnanost mužů nesníží. Ve výsledku se **celková zaměstnanost ve všech scénářích redukce GPG zvýší oproti referenčnímu scénáři.**

U scénářů, ve kterých dochází k nárůstu mzdových nákladů firem, což jsou všechny scénáře „zvýšení mezd žen“, postupně převáží negativní dopady na HDP prostřednictvím poklesu firemních investic. K negativním dopadům zvýšených mzdových nákladů do investic nedochází jen u scénáře, kdy jsou firmy schopny plně promítnout zvýšené náklady do zvýšení cen. Proveditelnost tohoto způsobu však může být v praxi omezená. Proto se jeví jako vhodné **designovat redukcí GPG tak, aby nedocházelo k výraznému nárůstu celkových mzdových nákladů, tj. aby nedocházelo k omezení investic či k ohrožení konkurence-schopnosti českých firem.**⁸

⁸ Model nezahrnuje externí sektor, a tedy neumožňuje kvantifikaci možného snížení konkurenceschopnosti českých firem v důsledku zvýšených mzdových nákladů.

Scénářem redukce **GPG s největším pozitivním ekonomickým dopadem je scénář postupné eliminace GPG navýšením mezd žen navýšením cen při stejných investicích jako v referenčním scénáři**. V tomto scénáři firmy postupně eliminují GPG zvýšením mezd žen, přičemž mzdy mužů rostou stejně jako v referenčním scénáři, ale firmy jsou schopny přenést veškeré náklady zvýšením cen na spotřebitele, a tedy nejsou omezeny investice.

Ekonomické dopady tohoto scénáře ukazují grafy níže. Nabídka práce (zaměstnanost) žen se díky zvýšení jejich mezd zvýší. Na horizontu roku 2030 je vyšší o 3,2 % oproti referenčnímu scénáři. Nabídka práce mužů je stejná jako v referenčním scénáři, protože jejich mzdy se nemění. Agregátní nabídka práce pak o 1,4 %. **HDP se díky vyšší nabídce práce zvýší o 0,7 %**.

Z tohoto scénáře by velmi profitovaly veřejné rozpočty. Protože dochází jak ke zvýšení reálného HDP, tak ke zvýšení cenové hladiny. Nominální HDP se tedy zvedne v ještě větší míře než reálný HDP a výběr daní reaguje na vývoj nominálního HDP. Jelikož firmy zvyšují ceny s určitým zpožděním za nárůstem nákladů (cenová rigidita), není nárůst příjmů veřejných rozpočtů okamžitý, nýbrž postupný (viz grafy níže). **Na horizontu roku 2030 jsou příjmy veřejných rozpočtů vyšší o 4,9 %. V nominálním vyjádření pak dojde k navýšení příjmů veřejných rozpočtů o 126 mld. Kč.**

Firmy jsou schopné v tomto scénáři přenést zvýšené mzdové náklady na spotřebitele tím, že zvýší inflaci. Proto jsou dopady na příjmy veřejných rozpočtů tak velké, i když daňové sazby zůstávají formálně stejné.

Otázkou je možnost aplikace tohoto scénáře v praxi, protože konkurenční prostředí může být překážkou, která firmám zabrání v plném promítnutí zvýšených nákladů práce do cen. Z pravděpodobně realističtějších scénářů má největší pozitivní ekonomický dopad **scénář postupné eliminace GPG do roku 2030 rychlejším růstem mezd žen než mezd mužů** a při stejných nákladech práce jako v referenčním scénáři. V tomto scénáři rostou mzdy žen rychleji než v referenčním scénáři, **mzdy mužů** rostou pomaleji než v referenčním scénáři, ale **absolutně neklesají**. Ekonomické dopady tohoto scénáře ukazují grafy níže.

Nabídka práce žen je citlivější na změny mezd než nabídka práce mužů, takže se při vyšším růstu mezd žen **nabídka práce žen zvýší relativně vůči referenčnímu scénáři více, než se sníží nabídka práce mužů**. Konkrétně je v tomto scénáři odhadován růst nabídky práce žen o 1,8 %. Nabídka práce mužů v tomto scénáři mírně klesá. Do roku 2030 poklesne o 0,2 %. Jinými slovy, vyšší růst mezd žen než mužů přivede ženy na pracovní trh, přičemž „vytlačí“ mimo ekonomickou aktivitu relativně méně mužů. Agregátní nabídka práce se tak zvýší o 0,7 %.

Ekonomické dopady tohoto scénáře jsou pozitivní, protože **dochází k růstu agregátní nabídky práce** (celkové zaměstnanosti), ale **nedochází k negativním dopadům do investic** potažmo kapitálové zásoby, jelikož náklady práce zůstávají stejné jako v referenčním scénáři. **HDP je v tomto scénáři v roce 2030 vyšší o 0,5 %** v porovnání s referenčním scénářem.

Díky pozitivnímu dopadu na HDP si přilepší i veřejné rozpočty o 0,3 %. V absolutním vyjádření si pak **veřejné rozpočty proti referenčnímu scénáři přilepší o 6,8 mld. Kč.**

Klíčovým parametrem modelu je citlivost nabídky práce žen a mužů na změnách mezd (elasticita). Proto studie obsahuje citlivostní analýzu, která ukazuje, že výsledky modelace jsou odolné vůči změnám tohoto parametru (tzv. kontrola robustnosti výsledků). **Provedená analýza citlivosti ukazuje, že výše uvedený scénář je ekonomicky pozitivní i pokud se sníží nebo naopak zvýší citlivost (elasticita) nabídky práce žen a mužů na změny ve mzdách.**

Pozitivní ekonomické dopady mají rovněž scénáře, kdy stát svými politikami navýší zaměstnanost žen například podporou částečných úvazků či větší dostupností školek a jeslí. Potenciálně takovéto politiky **mohu zvýšit český HDP až o 1,5 %**, pokud by se zaměstnanost žen **skokově** zvýšila na úroveň země EU s nejvyšší zaměstnaností žen (Švédsko), tj. o 11,1 %.

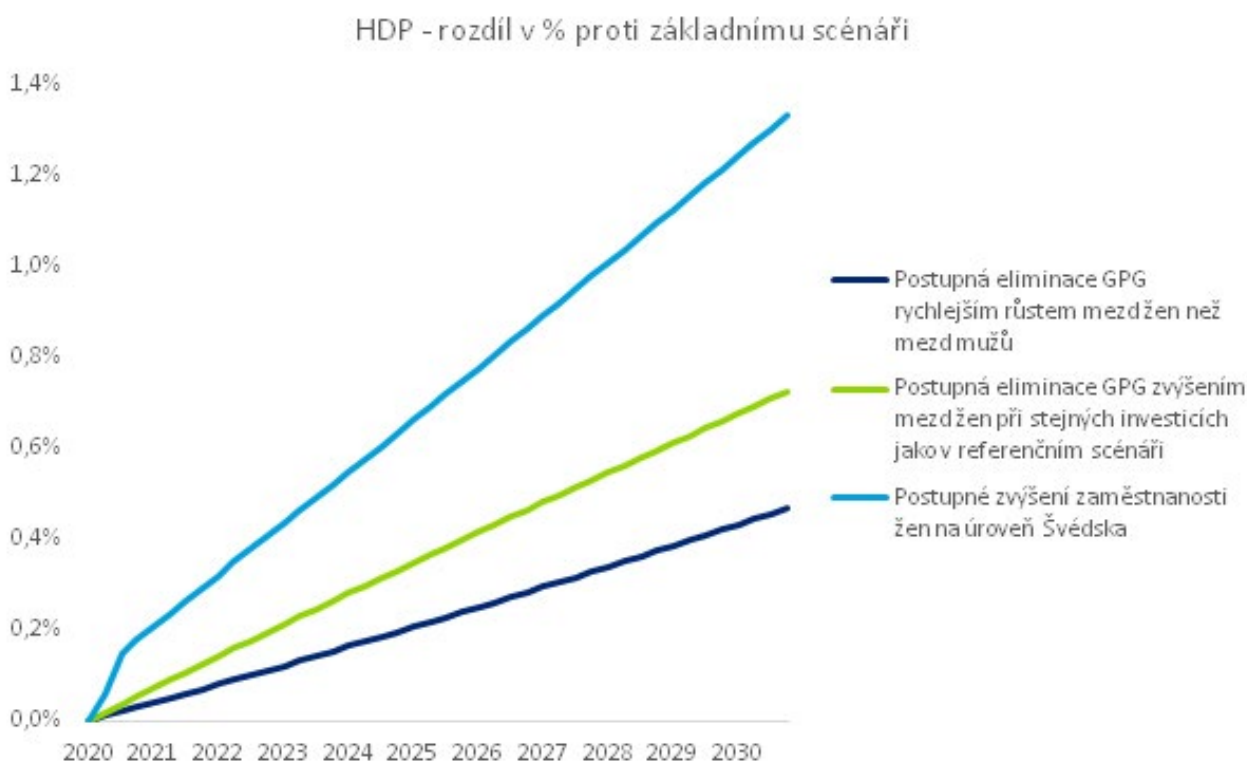
V praxi je však proveditelnější **postupné navýšování zaměstnanosti žen** na cílovou hodnotu po celou dobu zkoumaného horizontu. Jako horní hranici možného navýšení zaměstnanosti žen lze uvažovat postupné navýšení na úroveň nejlepší země EU - Švédsko (o 11,1 %).

Ekonomické dopady tohoto scénáře (**postupné navýšení zaměstnanosti žen na úroveň Švédska**) jsou rovněž pozitivní. V důsledku zvýšení zaměstnanosti a v důsledku pozitivního dopadu na investice **se reálný HDP v porovnání s referenčním scénářem zvýší o 1,3 % v roce 2030**, nicméně **zvyšování bude postupné**.

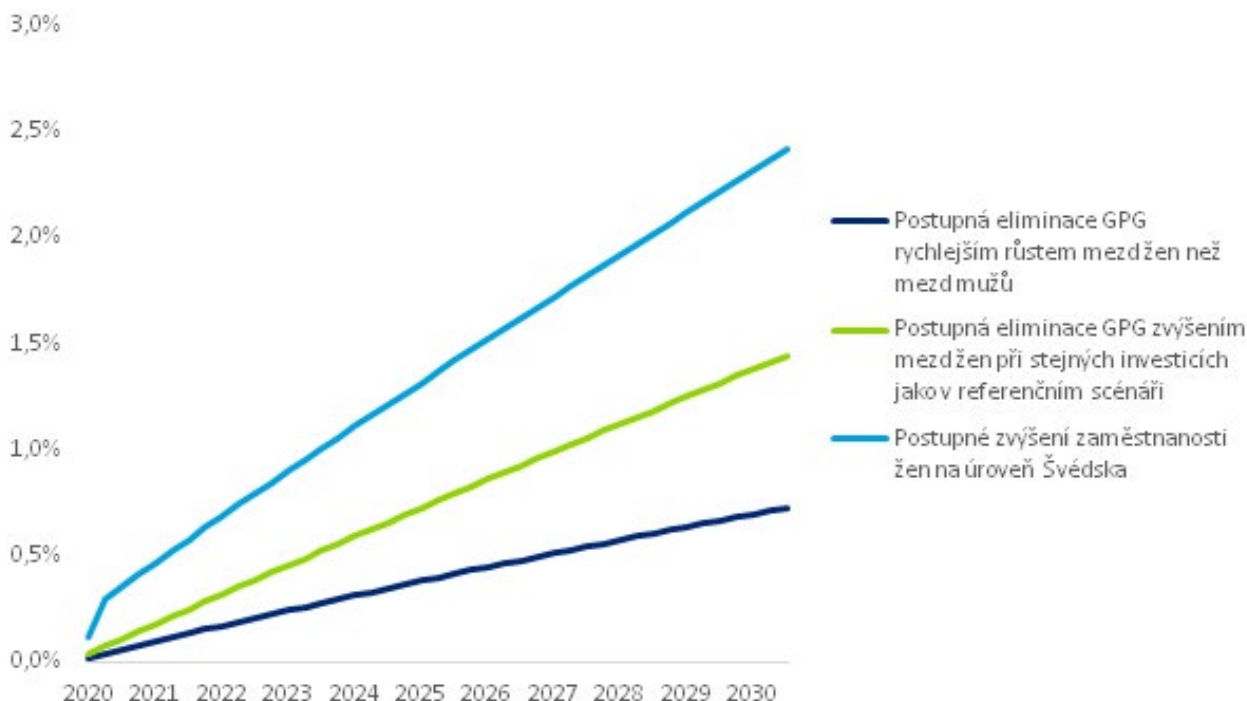
Dopad na veřejné finance je rovněž pozitivní. V roce 2030 dojde k navýšení příjmů veřejných financí o 1,7 %. V nominálním vyjádření pak o 44 mld. Kč.

Následující grafy srovnávají ekonomické dopady všech tří výše uvedených scénářů.

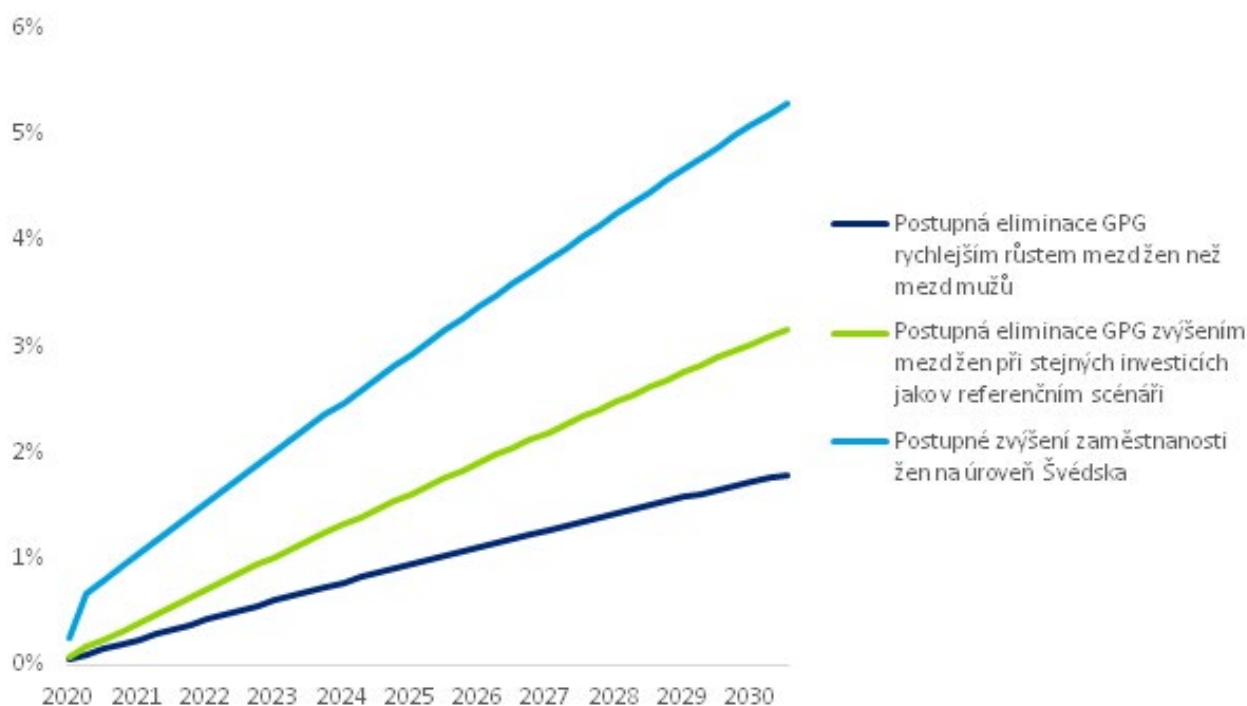
Obr. 1 Scénáře snižování genderových nerovností na trhu práce s nejvíce pozitivními makroekonomickými dopady – ekonomické dopady, rozdíl v % oproti základnímu referenčnímu scénáři

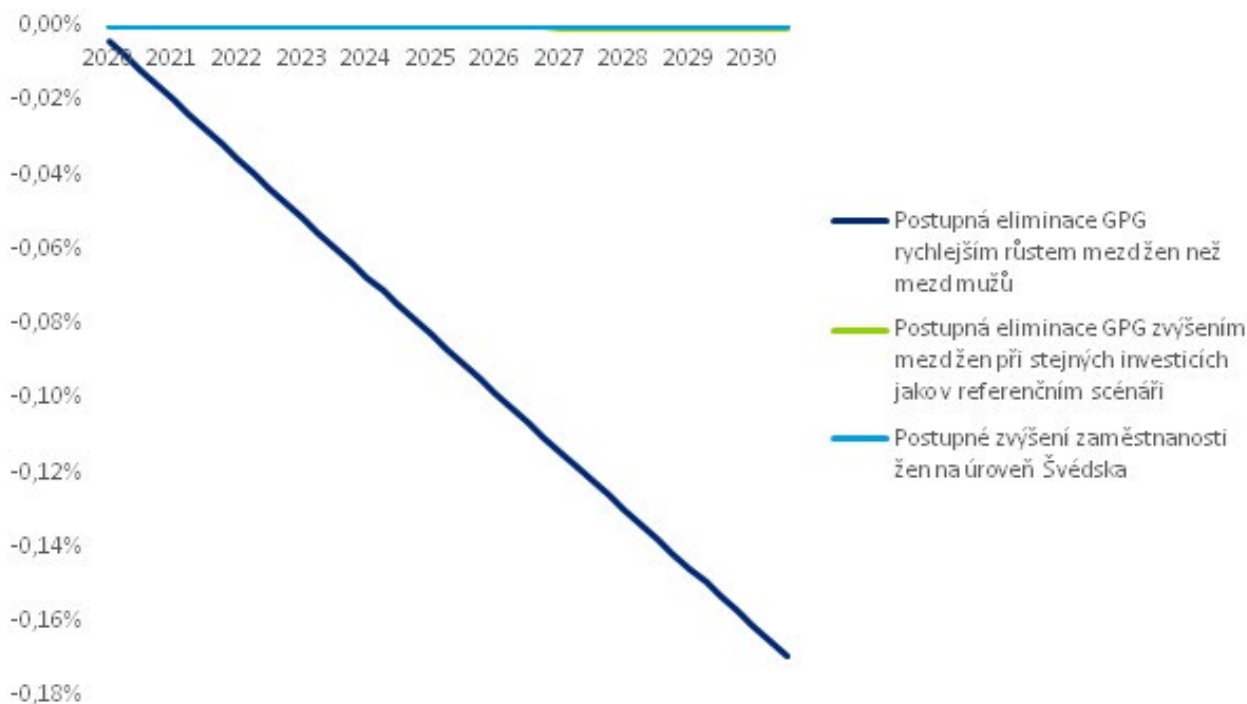
Zaměstnanost - rozdíl v % proti základnímu scénáři

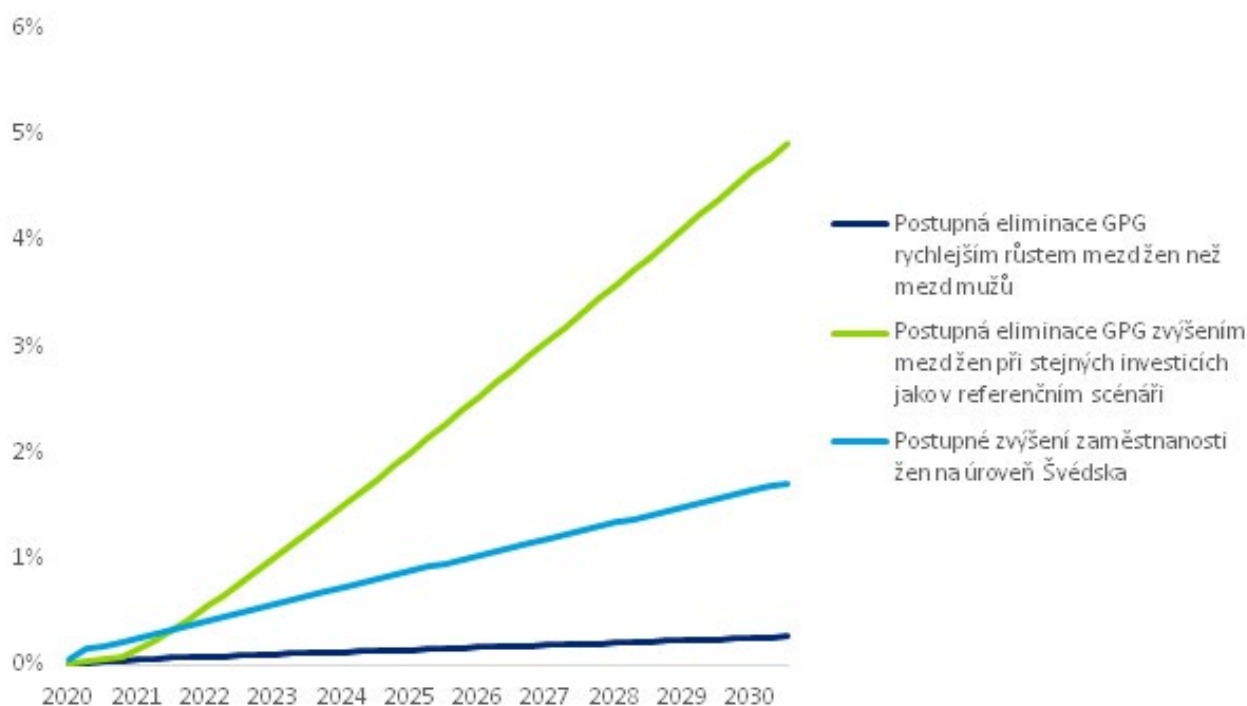
Zaměstnanost žen - rozdíl v % proti základnímu scénáři

Zaměstnanost mužů - rozdíl v % proti základnímu scénáři

Příjmy veřejných rozpočtů - rozdíl v % proti základnímu scénáři

Zdroj: Deloitte

Doporučení

Z modelace vyplývá, že **snížování genderových nerovností na trhu práce může mít pozitivní makroekonomické dopady**. Snížování nerovností na trhu práce může být realizováno dvěma základními způsoby:

1. **Zaváděním politik přímo snižujících GPG** – a to buď systematickou motivací firem ke snížování GPG nebo regulací. V případě přímého snížování GPG se jeví jako nejefektivnější opatření zaměřená na podporu rychlejšího růstu mezd žen než mezd mužů při zachování stejných mzdových nákladů. Ačkoliv model neobsahuje externí sektor, je potřeba zmínit, že ve scénářích, kde rostou mzdové náklady firem, by zvýšením cen mohlo dojít k omezení konkurenceschopnosti firem.
2. **Zaváděním politik zvyšujících zaměstnanost žen** – zejména zaváděním prorodinných opatření (např. podpora částečných úvazků či větší dostupnost školek a jeslí), podporou rovnoměrnějšího rozdělení neplacené práce mezi muže a ženy a dalších legislativních i nelegislativních opatření zaměřených na podporu zaměstnanosti žen.

Z hlediska makroekonomických dopadů dospívá podobně jako studie EIGE⁹ i tato studie k závěru, že je **vhodnější snižovat nerovnosti na trhu práce spíše podporou zaměstnanosti žen**, protože má větší dopad na HDP a příjmy veřejných rozpočtů než redukce GPG a odpadá negativní dopad na firemní investice. **Politiky postupně zvyšující zaměstnanost žen mají dle odhadů zpracovatele potenciál do roku 2030 zvýšit HDP až o 1,3 % (pokud by se zaměstnanost žen postupně zvýšila na úroveň Švédska) a příjmy veřejných rozpočtů až o 44 mld. Kč (1,7 %)**. Lze očekávat, že náklady vládních politik stimulačních zaměstnanost žen budou nižší než zmíněných 44 mld. Kč, či-li tyto politiky budou pro veřejné rozpočty pravděpodobně pozitivní.

Naproti tomu **potenciál politik snižujících GPG je dle odhadů do 0,7 % HDP**, pokud by se citlivost nabídky práce žen vůči změnám mezd pohybovala na horní úrovni odhadů v literatuře. **Modelované scénáře ukazují, že je možné snižovat GPG zvyšováním mezd žen při pozitivních dopadech na ekonomiku**. Je ovšem potřeba, aby celkové mzdové náklady příliš nevzrostly, například tak, že **mzdy žen porostou rychleji na úkor pomalejšího růstu mezd mužů, ale mužům by mzdy absolutně neklesaly**. Pokud by se tedy tvůrci a tvůrkyně hospodářské politiky rozhodli jít spíše cestou snížování GPG, pak je vhodné **designovat redukci GPG tak, aby nedocházelo k nárůstu celkových mzdových nákladů, tj. aby nedocházelo k omezení investic**.

Závěr

Rozdíl v odměňování žen a mužů a nižší zaměstnanost žen mají řadu negativních vlivů nejen na samotné ženy a jejich domácnosti, ale i na ekonomiku jako celek. Negativní vliv na veřejné finance se projevuje jak ve formě ztracených příjmů v podobě zaplacených daní a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, tak ve formě vyšších výdajů z důvodu potřeby vyplácet sociální dávky a v českém kontextu také výdajů na zdravotní péči za státní pojištěnce.

V souladu s výsledky většiny dosud zpracovaných studií dospěla tato studie ve zvolených scénářích s vhodným nastavením hospodářské politiky k závěru, že **snížení GPG může přinést pozitivní ekonomické výsledky**.

Stejně jako v modelu, který použila EIGE¹⁰, je hlavním kanálem ekonomických dopadů **zvýšení zaměstnanosti žen**, a tedy i celkové zaměstnanosti, jako klíčové proměnné v produkční funkci. Stejně jako studie EIGE i tato studie dospívá k závěru, že pozitivní ekonomické dopady redukce GPG jsou relativně omezené. Studie EIGE je odhaduje na 0 % až 0,2 % HDP. V této studii jsou odhadovány na maximálně 0,7 % HDP.

⁹ European Institute for Gender Equality: Economic benefits of gender equality in the European Union. Literature review: existing evidence and methodological approaches; 2017

¹⁰ European Institute for Gender Equality: Economic benefits of gender equality in the European Union. Literature review: existing evidence and methodological approaches; 2017

Velmi důležitým prvkem je předpoklad, zda se redukce GPG projeví ve vyšších výrobních nákladech a následně v nižších investicích, nebo zda firmy mohou zvýšit své ceny a zachovat si stejnou úroveň ziskových marží a investic. Studie EIGE uvádí **krátkodobý negativní dopad přes zvýšení nákladů a pokles investic, ale dlouhodobě pozitivní dopad zvýšením cen a narovnáním marží**. Ve scénářích **v této studii** byl zkoumán vliv obou kanálů (dopad do cen a investic) s tím, že výsledky jsou podobné jako ve zmíněné studii EIGE. Konkrétně, **v krátkodobém horizontu je výraznější efekt zvýšení zaměstnanosti, po jisté době převáží vliv nižších investic**, nedojde-li k návratu ziskových marží na původní úroveň. Pokud by firmy měly možnost promítnout zvýšené mzdové náklady do cen, pak by byly dle našeho modelu dopady redukce GPG na ekonomiku pozitivní. V praxi je ale plně promítnutí zvýšených nákladů do cen nepravděpodobné vzhledem ke konkurenci mezi firmami.

Podobně jako studie EIGE, byť za využití jiného makroekonomického modelu, dospívá i tato studie k závěru, že **z makroekonomického hlediska má větší dopady na HDP zvýšení účasti žen na pracovním trhu než snižování GPG. Zvýšení zaměstnanosti žen má dle odhadů potenciál zvýšit HDP až o 1,3 %**.

Modelace nezahrnuje investice do lidského kapitálu. Je možné, že snížení GPG by vedlo ke stimulaci investic do lidského kapitálu žen a vzniku dalších **pozitivních externalit generovaných rovnějším zastoupením obou pohlaví při rozhodování v domácnosti, včetně zvýšení míry plodnosti, vyššího vzdělání dětí a rozdělení příjmů domácnosti**, což by mělo v dlouhodobém horizontu pozitivní ekonomické dopady, které však model neodhaduje. Model také **nezahrnuje snížení objemu sociálních transferů** (podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky pro nízkopříjmové ženy, např. matky samoživitelky atd.), **snížení míry chudoby u žen a snížení rozdílů v důchodech**. Efekt vyšších investic do lidského kapitálu a dalších pozitivních externalit by se pravděpodobně projevil až za modelem prognózovaným horizontem.

Účelová neperiodická publikace

Jak na GPG z pohledu makroekonomie

**Analýza makroekonomických dopadů
Gender Pay Gap v ČR – Hlavní závěry**

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí,
Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2,
v roce 2021
jako neprodejnou účelovou publikaci.

ISBN 978-80-7421-238-3

www.rovnaodmena.cz
www.mpsv.cz

Neprodejné